

Ο πολίτης πρέπει να βιώνει μια συνεκτική εμπειρία φροντίδας

ΑΡΘΡΟ ΤΗΣ **ΜΑΡΙΑΣ ΓΑΖΟΥΛΗ**, ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΑΝΟΙΑΤΡΙΚΗΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Το «ανθρωποκεντρικό» δημόσιο σύστημα Υγείας επιστρέφει δυναμικά στον δημόσιο διάλογο, όχι ως θεωρητική έννοια, αλλά ως επιτακτική ανάγκη. Σε μια περίοδο όπου τα συστήματα Υγείας δοκιμάζονται από τη γήρανση του πληθυσμού, την αύξηση των χρόνιων νοσημάτων και τις συνεχείς τεχνολογικές εξελίξεις, η συζήτηση μετατοπίζεται από τη θεραπεία στη φροντίδα. Πρόκειται για μια αλλαγή ουσίας και όχι απλώς ορολογίας. Στο επίκεντρο αυτής της προσέγγισης βρίσκεται ο άνθρωπος. Ο ασθενής παύει να αντιμετωπίζεται ως «περιστατικό» και αναγνωρίζεται ως ενεργός συμμετοχός στη διαχείριση της υγείας του. Εκεί λόγο, δικαίωμα στην ενημέρωση και δυνατότητα επιλογής. Οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται ερήμην του, αλλά σε συνεργασία μαζί του, με σεβασμό στις ανάγκες, τις προτεραιότητες και τις συνθήκες ζωής του.

Η υγεία, σε αυτό το πλαίσιο, δεν περιορίζεται στην αντιμετώπιση της ασθένειας. Περιλαμβάνει την πρόληψη, την ψυχική υγεία, την ποιότητα ζωής και τη συνολική ευεξία. Για να λειτουργήσει όμως ένα τέτοιο μοντέλο, απαιτείται καλύτερος συντονισμός των υπηρεσιών. Από την πρωτοβάθμια φροντίδα μέχρι τα νοσοκομεία και τις κοινωνικές δομές, το σύστημα οφείλει

Ο πολίτης δεν μπορεί να συνεχίσει να κινείται μέσα σε ένα κατακερματισμένο περιβάλλον, αλλά πρέπει να βιώνει μια συνεχή και συνεκτική εμπειρία φροντίδας. Σε αυτή τη μετάβαση, η τεχνολογία διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο, χωρίς όμως να αποτελεί αυτοσκοπό. Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, οι ηλεκτρονικοί φάκελοι υγείας και τα σύγχρονα εργαλεία διαχείρισης δεδομένων συμβάλλουν στη μείωση της γραφειοκρατίας και στη βελτίωση της οργάνωσης. Το βασικό ζητούμενο είναι να απελευθερωθεί χρόνος για τους επαγγελματίες υγείας, ώστε να μπορούν να επικεντρωθούν στην ουσία της δουλειάς τους: την ανθρώπινη επαφή με τον ασθενή.

Παράλληλα, μεταβάλλεται και ο ρόλος του πολίτη. Με τη διάδοση των εφαρμογών υγείας και των αισκωικών παρακολούθησης (wearables), η υγεία παύει να είναι μια υπόθεση που αφορά μόνο την επίσκεψη στον γιατρό. Γίνεται μέρος της καθημερινότητας. Ο πολίτης αποκτά τη δυνατότητα να παρακολουθεί βασικούς δείκτες, να εντοπίζει έγκαιρα πιθανούς κινδύνους και να υιοθετεί πιο υγιεινές συνήθειες. Έτσι, η πρόληψη αποκτά ουσιαστικό περιεχόμενο και ενισχύεται η προσωπική ευθύνη.

Κομβικό στοιχείο αυτής της μετάβασης είναι η εξατομικευμένη ιατρική. Η σύγχρονη προσέγγιση δεν περιορίζεται στα βιολογικά ή γενετικά χαρακτηριστικά, αλλά ενσωματώνει και αυτό που διεθνώς αποκαλείται «personomics»: τις προσωπικές,

κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες του ασθενούς - από το εισόδημα και το οικογενειακό περιβάλλον μέχρι τον τρόπο ζωής και τις αξίες του. Με άλλα λόγια, δεν αρκεί η γνώση της νόσου ή του γονιδιώματος, αλλά απαιτείται η κατανόηση του ίδιου του ανθρώπου.

Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι η ίδια διάγνωση δεν οδηγεί απαραίτητα στην ίδια αντιμετώπιση. Η καθημερινότητα καθορίζει τι είναι εφικτό: διαφορετικές ανάγκες έχει ένας άνθρωπος που ζει μόνος, άλλες ένας εργαζόμενος με περιορισμένο χρόνο ή ένας ηλικιωμένος χωρίς υποστήριξη. Το personomics συμπληρώνει την εξατομικευμένη ιατρική, μετατρέποντάς την από τεχνολογική δυνατότητα σε ουσιαστικά ανθρωποκεντρική προσέγγιση.

Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει ότι η υγεία δεν αποτελεί μόνο ιατρικό ζήτημα, αλλά και κοινωνικό. Οι διεθνείς στρατηγικές των επόμενων ετών δίνουν έμφαση στην ισότητα, στην καθολική πρόσβαση και στην ενίσχυση της πρωτοβάθμιας φροντίδας. Η αντιμετώπιση των ανισοτήτων και των παραγόντων που επηρεάζουν την υγεία αναδεικνύεται σε βασική προτεραιότητα.

Παράλληλα, τα ίδια τα συστήματα Υγείας επανασχεδιάζονται. Το «νοσοκομείο του μέλλοντος» δεν περιορίζεται στους τοίχους του, αλλά λειτουργεί ως κόμβος που συνδέεται με την κοινότητα, την πρό-

ληψη και την καλύτερη ποιότητα των πολιτών.

Η φροντίδα μεταφέρεται πιο κοντά στον άνθρωπο και η πρωτοβάθμια φροντίδα αναδεικνύεται σε βασικό πυλώνα. Η Ελλάδα έχει ήδη κάνει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Η δύλη συνταγογράφηση και οι ψηφιακές υπηρεσίες έχουν μεώσει αισθητά την ταλαιπωρία των πολιτών και έχουν βελτιώσει την πρόσβαση. Παράλληλα, καταβάλλεται προσπάθεια για την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας φροντίδας και τη δημιουργία ενός πιο οργανωμένου δικτύου υπηρεσιών.

Οι προκλήσεις, ωστόσο, παραμένουν. Και ίσως η σημαντικότερη αφορά τους ίδιους τους επαγγελματίες υγείας. Χωρίς τη στήριξη τους, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και τη μείωση του διοικητικού φόρτου, καμία μεταρρύθμιση δεν μπορεί να αποδώσει στην πράξη.

Τελικά, το ανθρωποκεντρικό σύστημα Υγείας δεν είναι μια αφηρημένη έννοια. Είναι μια σαφής επιλογή πολιτικής και αξιών. Σημαίνει ότι η υγεία αντιμετωπίζεται ως δικαίωμα και ότι το σύστημα οργανώνεται γύρω από τον άνθρωπο, όχι γύρω από τις διαδικασίες.

Η Ελλάδα έχει ήδη ξεκινήσει αυτή τη μετάβαση και διαθέτει τις προϋποθέσεις για να την επιτύχει. Το ζητούμενο πλέον δεν είναι αν θα γίνει η αλλαγή, αλλά πόσο γρήγορα και πόσο ουσιαστικά θα ολοκληρωθεί. Γιατί, στο τέλος της ημέρας, ένα σύστημα Υγείας κρίνεται από το αν κάνει τους ανθρώπους να νιώθουν ασφαλείς και πραγματικά φροντισμένοι.

Από την Πρωτοβάθμια μέχρι τα νοσοκομεία και τις κοινωνικές δομές, το σύστημα οφείλει να λειτουργεί ενιαία